

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

دبیرخانه شورای راهبردی تدوین راهنماهای سلامت

شناسنامه و استاندارد خدمت

بادکش درمانی (حجامت بلا شرط) یا حجامت خشک

بهار ۱۴۰۰

تنظیم و تدوین:

کارگروه تدوین استانداردهای طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی تهران- دفتر طب ایرانی و مکمل

با همکاری:

انجمن علمی طب سنتی ایرانی

هیات ممکنه و ارزشیابی رشته طب سنتی ایرانی

دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مشاور: دکتر مریم خیری متخصص پزشکی اجتماعی

اسامی تدوین کنندگان:

۱. دکتر محمدرضا شمس اردکانی: مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل
۲. دکتر عبدالله بهرامی: عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد و رئیس انجمن علمی طب سنتی کشور
۳. دکتر محمود خدادوست: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
۴. دکتر نفیسه حسینی یکتا: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ارتش
۵. دکتر علیرضا عباسیان: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
۶. دکتر مهدی یوسفی: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد
۷. دکتر ابراهیم خادم: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
۸. دکتر لیلی شیرینیگی: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
۹. دکتر ریحانه معینی: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
۱۰. دکتر نرگس گرگی: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
۱۱. دکتر حوریه محمدی کناری: متخصص طب سنتی ایرانی و عضو محترم هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
۱۲. دکتر غلامرضا کرد افشاری: متخصص طب ایرانی
۱۳. دکتر مهشید چایچی: متخصص طب سنتی ایرانی

تحت نظارت فنی:

گروه استانداردسازی و تدوین راهنماهای سلامت

دفتر ارزیابی فن آوری، استانداردسازی و تعرفه سلامت

الف) عنوان دقیق خدمت مورد بررسی (فارسی و لاتین) به همراه کد ملی:

حجامت خشک یا بادکش (حجامت بلا شرط)

“Hejamat” or “dry-Cupping” or “Cupping”

حجامت خشک توسط دستگاه بدون فعالیت ماساژور کد ملی ۹۰۱۷۷۵

حجامت خشک همراه فعالیت ماساژور کد ملی ۹۰۱۷۸۰

متن استاندارد برای هر دو کد یکسان است. در جاهایی که ویژه حجامت خشک همراه با ماساژ است، کد در پرانتز اضافه می‌شود.

ب) تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی :

حجامت یک روش پیشگیری و درمان بیماری‌ها با ایجاد مکش در روی پوست است که می‌تواند همراه با تیغ زدن و خون‌گیری یا بدون آن باشد و منظور از حجامت خشک همین حجامت بدون تیغ زدن یا خون‌گیری است که به بادکش درمانی هم مشهور است. اندیکاسیون‌های انجام حجامت تر و خشک با یکدیگر کاملاً متفاوت است و پزشک صاحب صلاحیت در مورد این که بیمار کدام مورد را انجام دهد تصمیم می‌گیرد. گذاشتن بادکش می‌تواند با استفاده از آتش و ایجاد خلأ ناشی از مصرف اکسیژن داخل لیوان (محجمه ناری یا بادکش گرم) و یا به وسیله مکش از انتهای محجمه و ایجاد خلأ توسط دستگاه ساکشن (بادکش سرد) باشد. در اغلب اوقات برای تقویت اثر بادکش در مناطقی از بدن که امکان ماساژ وجود داشته باشد قبل از حجامت خشک، ماساژ انجام می‌شود (۹۰۱۷۸۰). حجامت خشک با محجمه (لیوان) دارای آب نیز یکی دیگر از انواع حجامت خشک است که عمدتاً در ذات‌الجنب (التهاب پرده‌های پلور) کاربرد دارد. آب گرم را می‌توان به تنهایی داخل لیوان قرار داد و همچنین می‌توان داروهای مورد نظر را در آب جوشانده و آب محتوی داروها را داخل محجمه ریخت.

ج) اقدامات یا پروسیجرهای ضروری جهت درمان بیماری:

• ارزیابی قبل از انجام پروسیجر

لازم است قبل از انجام بادکش شرایط بیمار بررسی شود تا اطمینان حاصل شود که موارد منع آن وجود ندارد. ماساژ ناحیه

قبل از بادکش به تقویت اثر درمانی کمک می‌کند. (۹۰۱۷۸۰)

الف: طرز قرار گرفتن بیمار روی تخت:

از آنجا که اغلب بادکش در نواحی پشتی بدن انجام می‌شود، بهتر است بیمار روی تخت به شکم دراز بکشد.

ب: روغن مالی پوست:

بهتر است قبل از هر کاری موضع بادکش را روغن مالی کنیم و حتی ماساژ بدهیم (۹۰۱۷۸۰)؛ زیرا درد را کاهش می‌دهد.

پ: بادکش:

اندازه لیوان بادکش (محجمه) بسته به محل و اندازه عضو متفاوت است. اگر عضو بزرگ باشد بایستی لیوان بزرگتر و اگر کوچک باشد لیوان کوچکتر انتخاب شود.

• ارزیابی حین انجام پروسیجر

بهتر است بادکش تا زمانی که موضع خوب سرخ شود ادامه یابد. میزان مکش و مدت گذاشتن محجمه طوری تنظیم شود که پوست بیمار دچار سوختگی نشود بخصوص در بادکش ناری (گرم).

تذکر: گاهی محل اتصال محجمه ورم می کند و کندن آن سخت می شود در این موارد باید پارچه یا اسفنجی را با آب گرم خیس کرده و محل را تمیز کنید (گرم کردن با پارچه گرم) این مشکل در موارد حجامت پستان بیشتر اتفاق می افتد برای همین بهتر است محجمه را در اطراف پستان قرار دهیم نه روی خود پستان. همچنین اگر مکش به تدریج افزایش یابد این مشکل کمتر خواهد شد.

نکته: حجامت بلا شرط غیر ناری با ایجاد مکش انجام می شود. زمان بادکش و مکث بعد از آن کوتاه تر از حجامت با شرط است و هر بار محجمه را با قدرت از پوست جدا می کنیم تا کشش ماده صورت گیرد.

• ارزیابی بعد از انجام پروسیجر

پوست از نظر آسیب و سوختگی بررسی شود. برای تسکین التهاب پوست بهتر است با دست به آرامی روی پوست محل بادکش ماساژ داده شود.

• کنترل عوارض جانبی انجام پروسیجر

در صورت ایجاد تاول و سوختگی در محل بادکش، بهتر است موضع با عسل پانسمن شود و به بیمار توصیه شود که از تماس مالشی پوست به محیط اطراف و لباس خودداری کند. نظافت محل انجام خدمت باید قبل از هر بیمار کنترل شود و ملحفه و وسایل یکبار مصرف جمع آوری و تعویض گردد تا از انتقال بیماری و عفونت پیشگیری شود.

د) تواتر ارائه خدمت (تعداد دفعات مورد نیاز / فواصل انجام)

فاصله بادکش ها بسته به نظر پزشک متخصص طب سنتی برحسب نوع بیماری و طبع فرد، فصل، منطقه جغرافیایی و .... متفاوت است. در صورت صلاحدید پزشک متخصص طب ایرانی تا روزی ۳ بار قابل انجام است.

ه) افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز (Order) / خدمت مربوطه و استاندارد تجویز:

- پزشک PhD طب سنتی و متخصص طب سنتی ایرانی (فارغ‌التحصیل دانشکده‌های طب سنتی): پزشکانی هستند که دوره دکترای تخصصی (PhD) یا تخصص طب سنتی ایرانی را در دانشگاه‌های مورد تأیید وزارت بهداشت گذرانده‌اند.
- پزشکان دوره‌دیده: پزشکان عمومی یا متخصصی که دوره‌های مورد تأیید دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت را گذرانده باشند

و) افراد صاحب صلاحیت جهت ارائه خدمت مربوطه:

- پزشک PhD طب سنتی و متخصص طب سنتی ایرانی
  - پزشکان دوره‌دیده (به غیر از بادکش ناحیه سر و صورت)
  - کارشناس پیراپزشکی یا گروه پزشکی (مانند فیزیوتراپی یا پرستاری یا مامایی) که دوره آموزشی حجامت و بادکش را گذرانده باشند (به غیر از بادکش ناحیه سر و صورت).
- در این دوره لازم است که آموزش نظری (کلیات، اسباب و علل، دلایل و علائم و اصول کلی درمان در طب سنتی ایران) و عملی حجامت و بادکش در طب ایرانی در یک دوره ۶ ماهه با نظارت انجمن علمی طب سنتی ایران صورت بگیرد.

ز) عنوان و سطح تخصص‌های مورد نیاز (استاندارد) برای سایر اعضای تیم ارائه‌کننده خدمت:

ردیف	عنوان تخصص	تعداد موردنیاز به طور استاندارد به ازای ارائه هر خدمت	میزان تحصیلات مورد نیاز	سابقه کار و یا دوره آموزشی مصوب در صورت لزوم	نقش در فرایند ارائه خدمت
۱	کارشناس دوره‌دیده	یک نفر	کارشناس گروه پزشکی مانند فیزیوتراپی، پرستاری یا مامایی	دوره ۶ ماهه نظری و عملی با نظارت انجمن علمی طب سنتی ایران دارای مجوز فعالیت و مدرک بازآموزی ۲ ساله	بررسی شرایط مراجعه‌کننده، رد کردن موارد منع خدمت، ارائه خدمت

ح) استانداردهای فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت:

این خدمت در مطب یا سلامتکده ارائه می‌شود.

- متراژ اتاق: ۶ متر
- دمای اتاق: ۲۳ الی ۲۵ درجه سانتی‌گراد
- پوشش دیوارها و کف اتاق: هر پوششی که قابلیت شستشو داشته باشد اعم از کاشی، سرامیک، سنگ و غیره
- نور اتاق: نور معمول در اتاق معاینه (جهت تأمین نور کافی برای مشاهده موضع حجامت می‌توان از چراغ معاینه پایه‌بلند استفاده نمود)
- سیستم تهویه: جهت تهویه مناسب اتاق

ط) تجهیزات پزشکی سرمایه‌ای به ازای هر خدمت:

ردیف	عنوان تجهیزات	کاربرد در فرایند ارائه خدمت	متوسط عمر مفید تجهیزات	تعداد خدمات قابل ارائه در واحد زمان	متوسط زمان کاربری به ازای هر خدمت	امکان استفاده هم‌زمان برای ارائه خدمات مشابه و یا سایر خدمات
۱	تخت معاینه	قرارگیری مراجعه‌کننده بر روی آن	۳ سال	چهار خدمت در ساعت	۱۵ دقیقه	وجود ندارد.
۲	محجمه ناری	جهت حجامت با استفاده از آتش	۱ سال	چهار خدمت در ساعت	۱۵ دقیقه	وجود ندارد.
۳	پنس	برای هدایت پنبه الکلی آتش زده به داخل محجمه	۵ سال	ده خدمت در ساعت	۲ دقیقه	وجود ندارد.
۴	دستگاه مکش (بادکش)	برای ایجاد مکش در لیوان حجامت	نوع دستی ۳ ماه و نوع برقی آن ۳ سال	بیست خدمت در ساعت	۱ دقیقه	وجود ندارد.

ی) داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی جهت ارائه هر خدمت:

ردیف	اقلام مصرفی مورد نیاز	میزان مصرف (تعداد یا نسبت)
۱	لیوان حجامت (محجمه)	بسته به وسعت منطقه بادکش
۲	ملحفه	۲ عدد
۳	روبالشی	۲ عدد
۴	پنبه	بسته به تعداد حجامت ناری
۵	الکل	بسته به تعداد حجامت ناری
۶	روغن	بسته به تعداد حجامت ناری
۷	دستمال	بسته به تعداد حجامت ناری
۸	گاز استریل	۲-۳ عدد

ک) استانداردهای ثبت:

- ثبت تغییر علائم هریک از اندیکاسیون‌های مطرح‌شده در بخش تعریف خدمت مانند درد بر اساس VAS (Visual Analogue Scan)

ل) اندیکاسیون‌های دقیق جهت تجویز خدمت:

اندیکاسیون حجامت خشک در هر عضو، بستگی به تشخیص پزشک متخصص طب ایرانی دارد. بعضی از کاربردهای آن در شرایط زیر است:

الف: کاربرد حجامت بدون تیغ زدن غیر ناری (بادکش سرد):

- ۱- تغییر جهت ماده از یک عضو به سوی دیگر مانند بادکش زیر پستان‌ها در افراط حیض (خونریزی زیاد قاعدگی) به منظور کم کردن خونریزی یا روی عضله شکم و زیر دنده برای درمان خونریزی بینی (1-6)
- ۲- برگرداندن عضو به موضع اصلی خود (شکستگی دنده، مهره شکسته یا دررفته، جاناندازی فتق و بیضه نزول نکرده ... (1-6)
- ۳- انتقال ورم از عضو شریف (مهم) به عضو مجاور کم‌اهمیت‌تر (البته فقط در ابتدای سیر بیماری و قبل از استقرار کامل ماده این کار مجاز است). (1-6)
- ۴- کشیدن ماده از عضو مانند تخلیه ناسور (زخم چرکی مزمن) یا رطوبت رحم (قبل از آن بایستی پاک‌سازی عام بدن صورت بگیرد در غیر این صورت به دنبال بادکش ماده از سایر اعضا به عضو حجامت شده می‌ریزد). (1-6)
- ۵- به‌ظاهر کشیدن ورم عمیق برای رساندن داروهای موضعی به آن (1-6)
- ۶- رفع انسداد و یا سنگ کلیه (هرگاه سنگ خارج نشود پایین‌تر از کلیه را بادکش گذارند) (1-6)

۷- جهت جذب خون به عضو و گرم کردن آن (1-6)

۸- بازگشت خون‌رسانی به اعضای که حس و حرکت ندارند (1-6)

۹- تسکین دردهای شدید (1-6)

ب: کاربرد حجامت بدون تیغ زدن ناری (بادکش گرم):

۱- تسکین درد: مانند دردهای ناشی از وجود باد (ریح) در شکم، دردهای دوران قاعدگی، درد سیاتیک (عرق النسا)، بواسیر و نقرس (1-6)

6)

۲- گرم کردن عضو: جذب خون به محل و از بین بردن بادهای حبس شده در آن عضو (1-6)

۳- اسهال مفرط (محل گذاشتن محجمه باید در زیر دنده‌ها و بین دو شانه) (1-6)

۴- در فرد دچار عوارض قی مانند کشیدگی و درد اندام‌ها (1-6)

ج: کاربرد حجامت خشک با محجمه دارای آب:

عمدتاً در ذات‌الجنب (التهاب پرده‌های پلور) کاربرد دارد. (1-6)

اندیکاسیون در مقالات:

۱) کاهش دردهای میوفاسیال و نقاط دردناک تحریکی (تریگر پوینت‌ها) (7)

۲) کاهش شدت درد در بیماری‌ها مانند دیسمنوره (8,9)

۳) بیماری قلب و عروق مانند فشار خون بالا (10,11)

۴) دردهای مفصلی و عضلانی مانند کمردرد، استئوآرتریت زانو (11-15)

۷) بیماری‌های تنفسی و گوش و حلق و بینی مانند بیماری انسدادی و عفونتهای مزمن ریه / سینوزیت مزمن / آسم / (16-19)

۸) بیماری‌های پوستی مانند کهیر مزمن (20)

۹) دیابت (21)

م) شواهد علمی در خصوص کنترالاندیکاسیون‌های دقیق خدمت:

موارد ممنوعیت حجامت خشک شامل موارد زیر است:

- التهاب حاد مفصلی (روماتوئید آرتریت، لوپوس سیستمیک و غیره)
- نوریت حاد
- آنوریسم
- مناطقی که حسشان از بین رفته یا کاسته شده
- کیست بیکر

- حاملگی نابجا
- سرمازدگی
- عفونت موضعی
- بدخیمی و سرطان بسیار مهاجم زخم باز
- نوروپاتی محیطی
- فلجیت، ترومبوفلیت و آتریت
- ۲۴-۴۸ ساعت اول بعد از تزریق ضد التهاب
- سوختگی اخیر
- توده با علت نامشخص
- حالت‌هایی که نیازمند کمک‌های اولیه است
- دیابت عارضه دار
- اکلامپسی
- هموفیلی و سایر علل خونریزی
- مسمومیت
- سپسیس و حالت‌های عفونی با انتشار سیستمیک
- شوک
- تب شدید (38.3°C)
- حمله قلبی عروقی ناپایدار
- انفارکتوس میوکارد ناپایدار

نکته: مسیر بادکش برای انتقال ورم نباید به سمت موضع پرخطر و یا در مسیری که از اعضای اصلی می‌گذرد باشد. انتقال ورم با بادکش تنها در ابتدای سیر بیماری و قبل از استقرار کامل ورم مجاز است.

(ن) مدت زمان ارائه هر واحد خدمت:

خدمت مذکور قابل ارائه توسط کارشناس دوره‌دیده نیز می‌باشد. اما بهتر است که متخصص طب سنتی و یا سایر پزشکان صاحب صلاحیت که در بند قبل به آن اشاره شده بود، این خدمت را انجام دهد. در صورت نیاز به بادکش سر، این کار تنها توسط متخصص طب سنتی می‌بایست انجام شود.

ردیف	عنوان تخصص	میزان تحصیلات	مدت زمان مشارکت در فرایند ارائه خدمت	نوع مشارکت در قبل، حین و بعد از ارائه خدمت
۱	پزشک PhD طب سنتی، متخصص طب سنتی ایرانی و پزشک دوره‌دیده	دکترای تخصصی	۵ دقیقه	دستور خدمت ارزیابی نتایج حاصله

ردیف	عنوان تخصص	میزان تحصیلات	مدت زمان مشارکت در فرایند ارائه خدمت	نوع مشارکت در قبل، حین و بعد از ارائه خدمت
۲	کارشناس دوره‌دیده*	کارشناس	۳۰ دقیقه	بررسی شرایط مراجعه‌کننده رد کردن موارد منع خدمت و ارائه خدمت
۳	پذیرش و خدمات*	سیکل	۱۵ دقیقه	پیگیری مسائل اداری - مالی جابه‌جایی وسایل و نظافت اتاق، شستشو وسایل

ردیف	عنوان تخصص	میزان تحصیلات	مدت زمان مشارکت در فرایند ارائه خدمت	نوع مشارکت در قبل، حین و بعد از ارائه خدمت
۱	پزشک PhD طب سنتی ایرانی یا متخصص طب سنتی و پزشکان دوره‌دیده	دکترای تخصصی یا دکتر	۳۰ دقیقه	دستور خدمت بررسی شرایط مراجعه‌کننده رد کردن موارد منع خدمت ارائه خدمت ارزیابی نتایج حاصله
۲	پذیرش و خدمات*	سیکل	۱۵ دقیقه	پیگیری مسائل اداری - مالی جابه‌جایی وسایل و نظافت اتاق، شستشو وسایل

حضور موارد ستاره‌دار الزامی نیست

ع) موارد ضروری جهت آموزش به بیمار :

توصیه‌های قبل از حجامت خشک:

- ۱- یک روز پیش از انجام بادکش فرد استحمام کند.
- ۲- در صورت ابتلا یا شک به بیماری‌های حاد مفصلی، بیماری‌های پوستی قارچی و عفونی واگیردار (مانند کاندیدا، شپش و ...)، سوختگی پوست، وجود تب، بی‌حسی در اندام، بیماری‌های خونریزی دهنده مانند هموفیلی و اختلالات انعقادی و لخته خون در اندام (ترومبوفلیت) و داشتن حملات تشنجی و صرع، حتماً پزشک خود را مطلع سازید.

توصیه‌های بعد از حجامت خشک

- ۱- از آنجا که در حجامت خشک خونگیری انجام نمی‌شود، لازم است مسیر خروج مواد زائد از بدن کاملاً باز باشد بنابراین این اگر بیوست دارید جهت رفع آن با پزشک خود مشورت کنید.
- ۲- بعد از بادکش حدود نیم ساعت بدن را گرم نگه دارید و در معرض باد و هوای سرد قرار نگیرید.
- ۳- تا ۱۲ ساعت بعد از حجامت، از مصرف سیگار، قهوه، کاکائو، آدامس، نوشابه و ... پرهیز کنید.
- ۴- تا ۱۲ ساعت بعد از حجامت، از مصرف نمک و ترشیجات پرهیز نمایید.
- ۵- تا ۲۴ ساعت بعد از حجامت، از مصرف ماهی، لبنیات و غذاهای شور و غذاهای با کیفیت سرد و تند و تیز پرهیز کنید.
- ۶- بلافاصله بعد از حجامت خشک می‌توانید دوش بگیرید. (اگر موضع تاول زده آن را فقط با آب خنک شسته و از لیف و صابون استفاده نکنید).

-v

منابع:

1. Aghili Shirazi M. Kholase al hekmah (Persian). Nazem E, editor. Quom: Esmailian; 2006.
2. Arzani MA. Mofarah al-Gholoob (lithograph in Persian). Lahore: Eslamiah Press; 1915. pp. 297-325.
3. Jorjani SI. Al- Aghraz al- Tebbieh va al- Mabahees al-Alayieh [Medical Pursuits. Tehran: Tehran University Press; 2005. p. 631.
4. Azam Khan M. Exir Azam (Persian) Vol.1. Tehran: Institute of Meical History, Islamic Medicine and Complementary Medicine; 2008. pp. 65-198.
5. Arzani MA. In: Teb-e-Akbari [Akbari's Medicine]. Ehya Teb e Tabiee O, editor. Tehran: Jalaeddin Press; 2008. pp. 641-2.
6. Gilani MK. In: Hefz al-Sehat Naseri. Choopani R, editor. Tehran: Almaee Press; 2009.
7. Charles D, Hudgins T, MacNaughton J, Newman E, Tan J, Wigger M. A systematic review of manual therapy techniques, dry cupping and dry needling in the reduction of myofascial pain and myofascial trigger points. J Bodyw Mov Ther. 2019 Jul 1;23(3):539-46.
8. Arshya S, Kaleeq ur R, Muzn F, Azad L. Efficacy of Hijamat Bila Shurt (Dry Cupping) on Intensity of Pain in Dysmenorrhoea-A Preliminary Study. Anc Sci Life. 2010;30(2):47-50.
9. Cao H, Li X, Yan X, Wang NS, Bensoussan A, Liu J. Cupping therapy for acute and chronic pain management: A systematic review of randomized clinical trials. J Tradit Chinese Med Sci. 2014 Jul 1;1(1):49-61.
10. Lee MS, Choi TY, Shin BC, Kim JI, Nam SS. Cupping for hypertension: A systematic review. Vol. 32, Clinical and Experimental Hypertension. 2010. p. 423-5.
11. Lee MS, Kim J-I, Ernst E. Is Cupping an Effective Treatment? An Overview of Systematic Reviews. J Acupunct Meridian Stud [Internet]. 2011;4(1):1-4. Available from:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2005290111600010>

12. Moura C de C, Chaves É de CL, Cardoso ACLR, Nogueira DA, Corrêa HP, Chianca TCM. Cupping therapy and chronic back pain: Systematic review and meta-analysis. *Rev Lat Am Enfermagem*. 2018;26.
13. Huang CY, Choong MY, Li TS. Effectiveness of cupping therapy for low back pain: A systematic review. *Vol. 31, Acupuncture in Medicine*. 2013. p. 336–7.
14. Teut M, Kaiser S, Ortiz M, Roll S, Binting S, Willich SN, et al. Pulsatile dry cupping in patients with osteoarthritis of the knee - a randomized controlled exploratory trial. *BMC Complement Altern Med*. 2012 Oct 12;12.
15. Rozenfeld E, Kalichman L. New is the well-forgotten old: The use of dry cupping in musculoskeletal medicine. *Vol. 20, Journal of Bodywork and Movement Therapies*. Churchill Livingstone; 2016. p. 173–8.
16. Karam El-Deen Aly Daif Rehab Abd El kader Mahmoud M. The Role of Cupping Therapy As a Complementary Therapy On The Pulmonary Functions And Quality Of Life Of Asthmatic Children.
17. Fernández-Jané C, Vilaró J, Fei Y, Wang C, Liu J, Huang N, et al. Acupuncture techniques for copd: A systematic review. *BMC Complement Med Ther*. 2020 May 6;20(1).
18. Mehta P, Dhapte V. Cupping therapy: A prudent remedy for a plethora of medical ailments. *J Tradit Complement Med [Internet]*. 2015 Feb 10;5(3):127–34. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26151023>
19. Hong J, Fu M, Wang X, Gao Z. Effects of cupping therapy on the pulmonary functions in asthmatic children. *J Tradit Chin Med*. 2006;26(1):7.
20. Xiao X, Shi Y, Zhang L, Cao W, Liu Y, Zhou S, et al. Cupping for patients with chronic urticaria: A systematic review protocol. *Vol. 98, Medicine (United States)*. Lippincott Williams and Wilkins; 2019.
21. Vakili SR, Bayat D, Asghari M. Hijama (Wet Cupping or Dry Cupping) for Diabetes Treatment. *Vol. 41, Iran J Med Sci Supplement* May. 2016.

● تاریخ اعتبار این راهنما از زمان ابلاغ به مدت ۳ سال می باشد و بعد از اتمام مهلت زمانی میبایست ویرایش صورت پذیرد.

بسمه تعالی

فرم تدوین راهنمای تجویز

توضیحات	مدت زمان ارائه	تواتر خدمتی		محل ارائه خدمت	شرط تجویز		ارائه کنندگان اصلی صاحب صلاحیت	افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز	کاربرد خدمت		کد RVU	عنوان استاندارد
		تعداد دفعات مورد نیاز	فواصل انجام		انديکاسيون	کنترا اندیکاسيون			بستری	سریایی		
متن استاندارد برای هر دو کد یکسان است	۳۰ دقیقه	بر حسب نیاز و تشخیص پزشک	بر حسب نیاز بیمار و تشخیص پزشک تا حد اکثر روزی ۳ بار	مطب یا سلامتکده اتاق ۶ متری با تهویه مناسب و قابلیت شستشو	التهاب حاد مفصلی (روماتوئید آرتريت، لوپوس سیستمیک و غیره)، نوریت حاد، آنوريسم، مناطقی که حسشان از بین رفته یا کاسته شده، کیست بیکر، حاملگی نابجا، سرمازدگی، عفونت موضعی، بدخیمی و سرطان بسیار مهاجم، زخم باز، نوروپاتی محیطی، فلیبت، ترومبوفلیبت و آرتريت، ۲۴-۴۸ ساعت اول بعد از تزریق ضد التهاب، سوختگی اخیر، توده با علت نامشخص، حالت‌هایی که نیازمند کمک‌های اولیه است، دیابت عارضه دار،	۱) کاهش دردهای میوفاسیال و نقاط دردناک تحریکی (تریگر پوینت‌ها) ۲) کاهش شدت درد در بیماری‌ها مانند دیسمنوره ۳) بیماری قلب و عروق مانند فشار خون بالا ۴) دردهای مفصلی و عضلانی مانند کمردرد، استئوآرتريت زانو ۷) بیماری‌های تنفسی و گوش و حلق و بینی مانند	۱) پزشک PhD طب سنتی و متخصص طب سنتی ایرانی ۲) پزشکان دوره‌دیده (به جز بادکش سر)	۱) پزشک PhD سنتی و متخصص طب سنتی ایرانی ۲) پزشکان دوره‌دیده	*	۹۰۱۷۷۵ ۹۰۱۷۸۰	حجامت خشک	

				اکلامپسی، هموفیلی و سایر علل خونریزی، مسمومیت، سپسیس و حالت‌های عفونی با انتشار سیستمیک، شوگ، تب شدید (Q) (۳۸،۳)، حمله قلبی عروقی ناپایدار، انفارکتوس میوکارد ناپایدار	عفونتهای مزمن ریه، سینوزیت مزمن (۸) بیماری‌های پوستی مانند کهیر مزمن (۹) دیابت						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

- تاریخ اعتبار این راهنما از زمان ابلاغ به مدت ۳ سال می باشد و بعد از اتمام مهلت زمانی میبایست ویرایش صورت پذیرد.